

T.C.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI

İş Kazalarının Özellikleri ve Nedenleri

Olayların planlandığı akışta yürümemesi, kişilerin yaralanmaları, sakat kalmaları ve ölmelerine sebebiyet veren olaya KAZA denilmektedir.

Hiçbir kaza önceden planlanmaz. Ancak, kazaya sebebiyet veren olaylar önlenebilir. Kazalar birbiri ile bağlantılı olaylar zinciri sonucunda meydana gelmektedir.

Bir kaza (yaralanma, zarar görme olayı) 5 temel nedenin arka arkaya dizilmesi sonucu meydana gelir. Bunlardan biri olmadıkça bir sonraki meydana gelmez ve dizi tamamlanmadıkça kaza ve yaralanma olmaz. Bu 5 faktöre kaza zinciri denir.

- İnsanın doğal yapısı (İnsanın doğa karşısındaki zayıflığı),
- Kişisel kusurlar,
- Tehlikeli Davranışlar ve Tehlikeli Durumlar,
- Kaza olayı,
- Yaralanma (zarar veya hasar).

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İş kazasının nedenleri **tehlikeli durumlar** ve **tehlikeli davranışlar** olarak iki ana başlıkta sınıflandırılır:

Tehlikeli Durumlar

- Uygun olmayan iş organizasyonu
- Güvensiz ekipman
- Tehlikeli maddelerin uygunsuz depolanması
- Uygun olmayan aydınlatma
- Uygun olmayan havalandırma
- Uygun olmayan termal konfor
- Titreşim *maruziyeti*
- *Gürültü maruziyeti*
- *Radyasyon maruziyeti*
- Uygun olmayan zemin

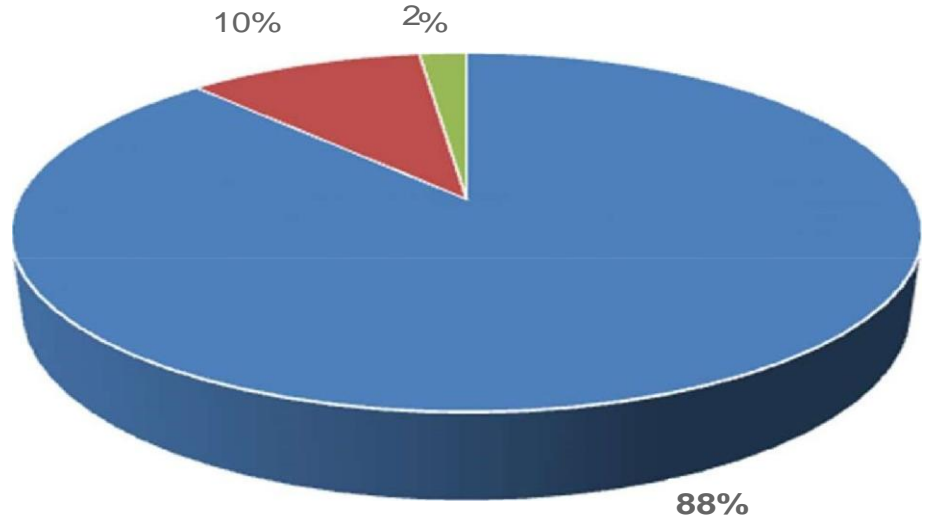
MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Tehlikeli Davranışlar

- Gereksiz risk alma
- Sağlık ve güvenlik işaretlerini dikkate almama
- Çalışma talimatlarına uymama
- İş yerinde gereksiz davranışta bulunma ve şakalaşma
- İzinsiz çalışma
- Gerektiği durumlarda iş arkadaşlarını uyarmama
- Uygun olmayan iş ekipmanı kullanma
- Uygun olmayan pozisyonda çalışma
- KKD kullanmama veya hatalı kullanma

İŞ KAZALARI

■ Tehlikeli Davranış • Tehlikeli Durum ■ Bilinmeyen

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ülkemizde ve Dünyada İş Kazası Verileri ile En Çok Görülen İş Kazası Türleri

ILO verilerine göre dünyada her yıl yaklaşık 120 milyon iş kazası meydana gelmekte ve bunun 210 bini ölümlle sonuçlanmaktadır.

Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre ülkemizde günde 200'e yakın iş kazası olmakta, iş kazası sonucu ortalama 3-4 çalışan hayatını kaybetmekte ve ortalama 5 kişi de iş göremez hâle gelmektedir.

Ülkemizde ölümlü iş kazalarının yaşandığı sektörlerin başında maden, inşaat ve metal sektörleri gelmektedir. Bu sektörlerde yaşanan iş kazaları, tüm sektörlerle oranlandığında yaklaşık yarı yarıya bir paya sahip olduğu görülmektedir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ülkemizde en sık görülen ölüme ve yaralamaya neden olan olaylara bakıldığında ilk sıralarda yer alan kaza nedenleri şunlardır:

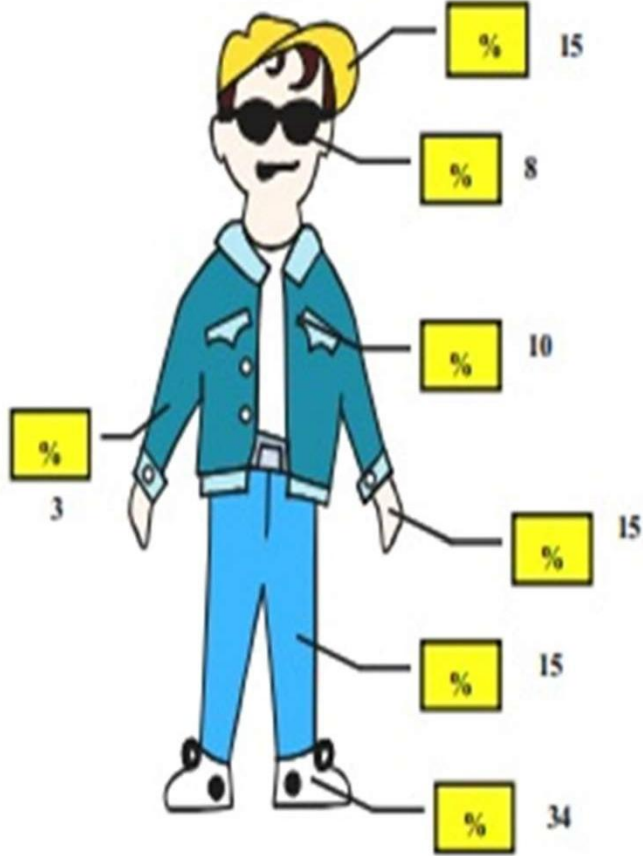
- Kişilerin düşmesi
- Bir makinenin, taşıma aracının kontrolden çıkması sonucu oluşan kazalar
- Alet ya da ekipmanın neden olduğu kayma, düşme, kırılma sonucu oluşan kazalar

Verilere göre en çok iş kazası ise genellikle;

- Yaş gruplarına göre dağılımda 25-29 yaş arası,
- 11.00- 11.59 saatlerinde meydana gelmektedir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Çalışanların iş kazısı nedeniyle en çok zarar gören organları

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İş Kazalarının İş Gücü ve Ekonomiye Etkileri

İşten kaynaklı yaralanmalar ve ölümler sadece çalışanların ve ailelerinin zarar görmesine değil, aynı zamanda birey, işletme, devlet ve tüm toplumun ekonomik maliyetlere katlanmasına neden olmaktadır.

İş kazalarının maliyeti oldukça yüksek olup çalışanlar ile ailelerinin yaşamları ve işletmelerin finansal durumları üzerinde doğrudan veya dolaylı çok sayıda ciddi etkileri ve sonuçları olabilmektedir.

İş kazalarının işverenlere maliyeti;

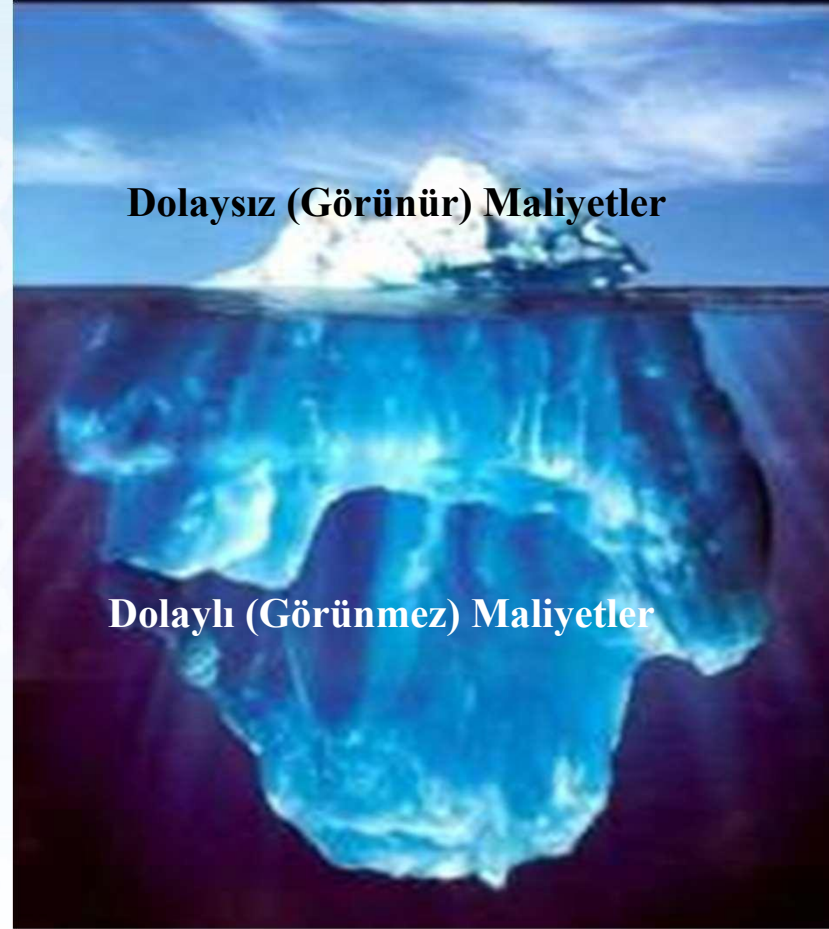
- Zamanında teslim edilemeyen işler nedeniyle yaşanan kayıplar,
- Sağlık giderleri ve tazminat ödemeleri,
- Zarar gören makine ve ekipmanın tamiri veya yenilenmesi,
- Üretimin azalması ya da durması,
- Eğitimlerin yenilenmesi gibi idari harcamalar ve sigorta masraflarında artış olması,
- İtibar kaybı yaşanması,
- Diğer çalışanların morali üzerinde olumsuz etki oluşması şeklinde sıralanabilir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dolaysız (Görünür) Maliyetler

- Tıbbi maliyetler
(Tedavi, rehabilitasyon, protez vb.)
- Sigortaya ödenen maliyetler
(Geçici ve sürekli iş görmemezlik, ölüm gideri, cenaze giderleri, sosyal yardım zammı, yönetim giderleri)
- Tazminat maliyetleri

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Dolaylı (Görünmez) Maliyetler

- İş günü ve iş gücü kaybı
- Mahkeme masrafları
- Kazanın neden olduğu açığı kapatmak için gereken fazla mesai
- Bina, makine, alet teçhizat, üretim veya ürünlerdeki hasarın maliyeti
- İşin durması nedeniyle uğranılan maliyet
- Sipariş kayıpları
- Arızalı makinenin üretim dışı kalması
- İş yerinde yapılan denetim, araştırma ve yazışmaların maliyeti
- Verimin düşmesinin maliyeti
- Çalışanlardaki moral bozukluğunun getirdiği maliyet
- Kazalı çalışanın yerine alınan çalışana verilen eğitim maliyeti
- Şirketin itibar kaybı

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İş Kazalarının Önlenmesine Yönelik İşveren ve Çalışanların Hak ve Yükümlülükleri

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili düzenlemelerden en önemlileri şunlardır:

- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
- Sosyal Sigortalar Kanunu
- İş Kanunu
- Borçlar Kanunu

Bu düzenlemeler içerik yönünden incelendiğinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu haricindeki düzenlemelerin, iş kazasının yaşanmasından sonra yürütülecek hukuki iş ve işlemlerle veya tazminat aşamalarını içerdiği görülür.

İş yerlerinde yaşanabilecek iş kazalarının önlenmesine yönelik yapılacak düzenlemelere İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda yer verilmiştir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İşverenlerin Yükümlülükleri

- İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği organizasyonunun yapılması
- Gerekli araç gereç ve ekipmanın temin edilmesi
- Teknolojik değişikliklere mümkün olduğunca uyum sağlanması
- Risk değerlendirmesi ile gerekli kontrol ve ölçümlerin yapılması
- Çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden kendine uygun işle görevlendirilmesi
- Çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin sunulması
- Acil durumlara hazırlık yapılması
- Çalışanlara yönelik sağlık gözetimi
- İş yerinde alınan önlemler ve mevcut sağlık ve güvenlik riskleri konularında, çalışanların bilgilendirilmesi ve görüşlerinin alınması
- Çalışanlara iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitim verilmesi
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda çalışan temsilcisinin görevlendirilmesi

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Çalışanların Yükümlölükleri

- Kendilerinin ve diğer çalışanların sağlık ve güvenliklerini tehlikeye düşürmemek
- İş yerindeki makine, cihaz, araç gereç, taşıma ve iş ekipmanı ile bunların güvenlik donanımlarını doğru olarak kullanmak, çıkarmamak ve değiştirmemek
- Kendilerine sağlanan KKD'yi doğru kullanmak ve korumak
- İş yerinde sağlık ve güvenlik yönünden bir olumsuzluk tespit ettiklerinde, işveren veya çalışan temsilcisine derhâl haber vermek
- İş yerinde mevcut olan veya kamu görevlileri tarafından tespit edilen noksanlıkların giderilmesinde, işveren ve çalışan temsilcisi ile iş birliği yapmak

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İş Kazasından Sayılan Hâller

İş kazasından sayılan hâller Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda detaylı olarak yer almaktadır.

İş kazası;

- a) Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülen iş nedeniyle sigortalı kendi adı ve hesabına bağımsız olarak çalışıyorsa yürüttüğü iş nedeniyle,
- c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak iş yeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen ruhen özre uğratan olaydır.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İşverenin İş Kazası Sonrasındaki Yükümlülükleri

İşverenin, iş kazalarının sonuçlarına ilişkin yükümlülükleri Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamındadır.

Maddi yardım gerektiren başlıca ödeme şekilleri şunlardır:

- İlaç
- Tedavi giderleri
- Protez
- Çalışılmayan süre için ücret
- Cenaze masrafı
- Eş ve çocuklara maaş bağlanması
- Tazminatlar

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İş Kazasının Bildirilmesi

Bir çalışanın iş kazası geçirmesi hâlinde, işvereni tarafından kazanın olduğu yerde bulunan kolluk kuvvetlerine derhâl, Sosyal Güvenlik Kurumuna ise en geç kazadan sonraki üç iş günü içinde (İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bildirgesi veya e-sigorta ile) bildirimde bulunulması gerekmektedir.

Kaza Raporları

Kaza raporları iş güvenliğinin önemli bir parçasıdır. İş güvenliğinde kaza raporları; kaza soruşturması ve neden analizi yapmak, aynı tip ya da benzer kaza ve yaralanmanın yinelenmesini önlemek için hazırlanan basılı formlardır. Bu formlar aynı zamanda hukuksal sorunların zm, kazaların yinelenmesinin önlenmesi için alınması gereken önlemler ile yaralanmanın derecesinin saptanması için düzenlenir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Çalışanların İş Kazası Sonrasındaki Hak ve Sorumlulukları

Çalışanlara iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık sigortası sonrası sağlanan haklar Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda detaylı olarak yer almaktadır.

Çalışanlara verilen söz konusu haklar şunlardır:

- Sigortalıya, geçici iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesi,
- Sigortalıya sürekli iş göremezlik geliri bağlanması,
- İş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölen sigortalının hak sahiplerine gelir bağlanması,
- Gelir bağlanmış kız çocuklarına evlenme ödeneği verilmesi,
- İş kazası ve meslek hastalığı sonucu ölen sigortalı için cenaze ödeneği verilmesi,
- Sigortalı kadına veya sigortalı olmayan eşinin doğum yapması nedeniyle sigortalı erkeğe emzirme ödeneği verilmesi,
- Hastalık ve analık sigortasından sigortalıya hastalık veya analık hâllerine bağlı olarak ortaya çıkan iş göremezlik süresince günlük geçici iş göremezlik ödeneği verilmesidir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Meslek Hastalıklarının Özellikleri ve Nedenleri

Meslek hastalıklarına neden olan etkenler aşağıdaki gibi sınıflandırılabilir:

<u>Kimyasal etkenler</u>	<u>Fiziksel etkenler</u>	<u>Biyolojik etkenler</u>	<u>Psikolojik etkenler</u>	<u>Ergonomiye özensizlikten kaynaklanan etkenler</u>
Ağır metaller Çözücüler (Solventler) Gazlar	Gürültü ve titreşim Yüksek ve alçak basınçta çalışma Soğuk ve sıcakta çalışma Tozlar Radyasyon	Bakteri kaynaklı olanlar Virüs kaynaklı olanlar Biyoteknoloji kaynaklı olanlar		

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Meslek hastalıkları, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından;

A Grubu: Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları,

B Grubu: Mesleki cilt hastalıkları,

C Grubu: Pnömokonyozlar ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları,

D Grubu: Mesleki bulaşıcı hastalıklar,

E Grubu: Fizik etkenlerle olan meslek hastalıkları **şeklinde sınıflandırılır.**

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Meslek Hastalıklarının İş Gücü ve Ekonomiye Etkileri

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'ya göre ülkelerin gayri safi millî hasıllarının (GSMH) %4'ü iş kazası ve meslek hastalıkları nedeniyle kaybolmaktadır.

İş yerlerinin ise kârının %5-15'i iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle yok olmaktadır.

Bu kayıp iş kazası ve meslek hastalığı sonrası işin durması ve aksaması, tazminat, ekipmanın zarar görmesi, işten uzak kalma, tedavi ve mahkeme masrafları, itibar kaybı gibi unsurlardan kaynaklanmaktadır.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Genel Sağlık ve İş Sağlığı İlişkisi

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre **sağlık** sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil; fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir.

Aynı kuruluş **iş sağlığını**; “Bütün mesleklerde, çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal tam iyilik halinin takviyesini ve en yüksek düzeylerde sürdürülmesini, iş koşulları ve kullanılan zararlı maddeler nedeniyle çalışanların sağlığına gelebilecek zararların önlenmesini, çalışanın psikolojik ve fizyolojik özelliklerine uygun işlere yerleştirilmesini gerektirir.” ifadesiyle açıklamaktadır.

Uluslararası alışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Ortak Komitesi'nin **iş sağlığı tanımı** ise; “Bütün mesleklerde çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal yönden iyilik hâllerini sürdürme ve daha üst düzeylere çıkarma çalışmalarıdır.” şeklindedir.

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Önlemler

- 1- Toplu Korunma
- 2- Kişisel Korunma
- 3- Tıbbi Korunma

Sağlık muayenelerinin amaçları;

- Meslek hastalıkları ve iş kazalarını önleme,
- Çalışma ortamındaki sağlık risklerinin diğer çalışanlara yayılımını önleme,
- Sağlığı geliştirmedir

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Meslek Hastalığının Teşhisi Sonrasında Yapılacak İşlemler

1-Bildirim

2-İtiraz Etme Hakkı

3-İş Kazası, Meslek Hastalığı, Hastalık ve Analık Sigortasından Sağlanan Haklar

4-Kayıt

5-İnceleme, Araştırma ve Rapor Düzenleme

6-Sağlık Gözetimi

7-Risk Değerlendirmesinin Yenilenmesi

8-Eğitim

9-Rehabilitasyon

T.C

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

